

چگونه توانستم مشکل دیکته نویسی دانش آموز پایه ششم ابتدایی را برطرف کنم؟
(مطالعه‌ای به شیوه اقدام پژوهی)

مهسا حیدرزاده آرانی^۱

چکیده

تعداد زیادی از دانش آموزان در یادگیری دروس دیکته نویسی مشکل دارند، و با اینکه به اندازه دانش آموزان همسالان خود تلاش می کنند، پیشرفت مورد انتظار را ندارند. نوشتن به عنوان یکی از مبحث های مهم مقطع ابتدایی مطرح است و یادگیری آن توسط دانش آموزان حائز اهمیت است به طوری که اگر دانش آموزان آن را خوب نیاموزند، در بحث های بعدی با مشکل مواجه خواهند، لذا این پژوهش در قالب یک مطالعه اقدام پژوهی کوشیده است تا مشکل دیکته نویسی دانش آموزی به نام «عاطفه» در پایه ششم را مورد توجه و بررسی قرار داده و بر اساس آن راهکارهای لازم را ارائه کرده است. داده ها و اطلاعات مورد نیاز پژوهش از طریق روش های گوناگونی همچون مشاهده، مصاحبه با مربیان و والدین و بررسی عملکرد نوشتاری دانش آموز انجام گرفت و بر مبنای آنها و نیز استفاده از منابع علمی روز راهکارهای اصلاحی لازم در این جهت رفع مشکل ارائه گردید. اجرای این راهکارها عملاً تقویت حساسیت شنیداری، بهبود حافظه دیداری، توالی دیداری و افزایش دقت دانش آموز پس از جلسه آموزش را به همراه داشت. در عین حال، اطلاعات حاصل از مشاهده عملکرد دانش آموز نیز در طول و پایان فرایند اجرا، مصاحبه با معلم و مادر وی و نتایج آزمون نهایی دیکته همگی بیانگر پیشرفت «عاطفه» در فرایند نوشتن بود. به گونه ای که نتایج حاصل از آزمون نهایی نشان داد فراوانی اشتباهات وی در نوشتن کاهش یافته است. پژوهشگر با توجه به شیوع نسبتاً زیاد مشکل دیکته نویسی در بین دانش آموزان ابتدایی ویافته های حاصل از این اقدام پژوهی پیشنهاداتی را جهت درمان اختلالات دیکته نویسی دانش آموزان ابتدایی ارائه کرده است.

واژگان کلیدی: مهارت نوشتن، اختلال یادگیری، اقدام پژوهی، دانش آموزان، مقطع ابتدایی.

دیکته از جمله مهارت های آموزشی و نوشتنی بسیار مهمی است که نیاز به پردازش های متعدد ذهنی دارد. نقص در هر بخش یا فرآیند می تواند منجر به یک خطای نوشتاری شود. نوشتن یک فرآیند عصبی پیچیده عصبی است که به هماهنگی مکانیسم های چندگانه مغز مرتبط است و نیازمند تحریک و ادغام زنجیره منابع اطلاعاتی چندگانه، توجه، حافظه، مهارت های حرکتی، زبان و شناخت است. اختلال نوشتن یک ناتوانی یادگیری ویژه است که یادگیری زبان نوشتاری و استفاده از زبان نوشتاری برای بیان افکار و اندیشه ها را تحت تاثیر قرار می دهد (شعبانی، خدایاری شوطی و بابازاده هاسونی، ۱۳۹۶). املاي فارسی یکی از مهم ترین مواد درسی در دوره های ابتدایی است که با دیگر مهارت های زبانی، به ویژه مهارت خواندن ارتباط دارد. در املاي فارسی علاوه بر آن که صورت صحیح نوشتاری کلمات به دانش آموزان آموخته می شود، موجبات تقویت مهارت گوش دادن و درک و دریافت سریع واژه ها، جمله ها و متون فراهم می آید، چراکه آموزش املا فقط به ساعت املا اختصاص ندارد (زندى، ۱۳۸۹).

مشکل در دیکته علاوه بر اینکه عزت نفس دانش آموزان را تضعیف می کند، اگر چاره ای برای آن اندیشیده نشود در دراز مدت موجب افت تحصیلی و یا حتی ترک تحصیل دانش آموز خواهد شد که عواقب نامطلوب اجتماعی و فردی آن گریبان گیر فرد، خانواده و جامعه می شود (اخوان تفتی، اسمعیلی، مهدیزاده هنجنی، ۱۳۹۵). اگر اختلال یادگیری موجود در دیکته مورد توجه و مداخله قرار نگیرد در پایه های تحصیلی بالاتر، حتی در میان دانش آموزان دبیرستانی و دانشجویان نیز مشاهده خواهد شد و به دنبال آن مشکلات خاصی ایجاد می کند. از جمله این که خطاها یا غلط های املايي در یک نوشته، افزون بر اثرات نامطلوب آن بر فرد که در بالا به آن اشاره شد، قضاوت خواننده را نیز درباره نویسنده متن به نحوه کاملاً منفی تحت تأثیر قرار میدهد (گراهام^۲، ۲۰۱۳). بنابراین در این کنش پژوهی در ابتدا به جمع آوری اطلاعات پرداخته می شود و سپس در مرحله ی تجزیه و تحلیل و تفسیر، دلایل اختلال دیکته نویسی بیان می شود و با توجه به هدف پژوهش که بهبود مشکل دیکته نویسی دانش آموز کلاس ششم ابتدایی می باشد، به ارائه راه حل و رفع مشکل پرداخته می شود و در پایان با اجرای راه حل مناسب به بهبود وضعیت دانش آموز خواهیم رسید.

² Graham

تبیین مساله و توصیف وضعیت موجود

در این پژوهش، به عنوان کارآموز، تصمیم به بررسی و کمک به حل مشکل دیکته نویسی دانش آموز کلاس ششمی به نام عاطفه، گرفتم. این پژوهش در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ در مدرسه شهید خادمپور آران و بیدگل (واقع در خیابان ملامحمدعلی) که مدرسه ای دولتی و دخترانه است، صورت گرفته است. این دانش آموز در کلاس ۲۶ نفره حضور دارد که به علت شیوع ویروس کرونا، به دو گروه تقسیم شدند و در روزهای زوج و فرد به صورت جداگانه در مدرسه حاضر می شوند.

این دانش آموز ۱۲ سال سن دارد و در سال گذشته به علت تغییر محل کار پدرش از شهر زاهدان به شهرستان آران و بیدگل نقل مکان کرده است. متأسفانه پدر و مادر عاطفه سواد ندارند و خواهر بزرگتر او تنها ۲ سال از او بزرگتر است و وضعیت تحصیلی او نیز خوب نیست. آنها هر ماه به شهر قبلی خود رفته و یک هفته از تدریس حضوری معلم محروم می شود. عاطفه نسبت به سایر همکلاسی های خود متن های کتاب درسی را به همراه اشکالات زیاد املا می نویسد و کلمات زیادی را به صورت اشتباه و با جا انداختن برخی کلمات دیگر جلو می برد.

او همچنین در حساسیت شنیداری با مشکل مواجه می باشد. دامنه توجه و اعتماد به نفس پایینی دارد و در دقت و تمرکز نیز مشکل دارد. لازم است که توضیح داده شود که معلم دانش آموز نیز موارد ذکر شده را تایید کرده اند و روی این موضوع حساس شده اند.

درس املا یکی از درس های مهم در مقطع ابتدایی محسوب می شود. وقتی دانش آموزی در درس املا ضعیف باشد ناخودآگاه درس های دیگر را نیز تحت تاثیر قرار می دهد و نمی تواند در دروس کتبی علی رغم اینکه درس را خوب فهمیده است، فهم خود را به صورت نوشته بیان کند. دانش آموزانی که در درس املا ضعیف هستند از طرف همکلاسی ها و افراد مختلف مورد سرزنش قرار می گیرند و باورشان می شود که دیگر ناتوان هستند و همین فکر باعث می شود که انگیزه خود را از دست بدهند و چه بسا به خاطر این ضعف مدرسه را برای همیشه ترک کنند و نتوانند به مقاطع بالاتر برسند. دانش آموزی که در درس املا ضعیف است در خواندن هم ضعیف است. در بعضی اوقات نیز دانش آموزان به علت مشکلات روانی، هنگام نوشتن املا در افکار خود غوطه ور می شوند و از نوشتن باز می مانند. هر کودک ناموفق در تحصیل، نیاز به یک ارزیابی دقیق از ظرفیت هوشی، حالت عاطفی و سابقه خانوادگی

دارد. چنین کودکانی نیاز به کمک چاره ساز در مدرسه و تفاهم دلسوزانه ی معلمین و والدین دارند. (جودیت لسک، برایان لسک، ۲۰۰۹).^۳

(نادرست نویسی) یا (غلط نویسی) یکی از مباحثی است که در ناتوانایی های یادگیری مورد توجه قرار دارد. در تعریف این واژه چنین آمده است: به ناتوانی در نوشتن املاهای صحیح کلمات با اتکا بر حافظه، نادرست نویسی یا غلط نویسی می گویند (بشاورد، ۱۳۸۲).

اولین کار مربی یا درمانگر این است که غلط های املاهای دانش آموزان را یادداشت و تجزیه و تحلیل کرده و سپس نوع غلط ها را دسته بندی کند و با توجه به اینکه فراوانی غلط های املاهای دانش آموزان به کدام یک از انواع غلط ها مربوط می شود برای آن یک برنامه طراحی کند (تبریزی، ۱۳۹۷).

لذا با توجه به وضعیت موجود و مسائل مذکور بر آن شدم تا بتوانم گامی در جهت رفع مشکل دیکته نویسی دانش آموز پایه ششم ابتدایی بردارم.

سوالات پژوهش

سوال کلی: چگونه توانستم مشکل دیکته نویسی را در دانش آموز پایه ی ششم ابتدایی بهبود بخشم؟

سوالات فرعی:

۱. چگونه توانستم مشکل حساسیت شنیداری را در دانش آموز پایه ی ششم ابتدایی بهبود بخشم؟
۲. چگونه توانستم مشکل درست ندیدن کلمات را در دانش آموز پایه ی ششم ابتدایی بهبود بخشم؟
۳. چگونه توانستم مشکل مکث و جا انداختن کلمات را در دانش آموز پایه ی ششم ابتدایی بهبود بخشم؟

گرد آوری اطلاعات اولیه (شواهد ۱)

برای اینکه تصویر بهتر و واضح تری از مسئله ی مورد نظر در دسترس باشد، لازم است داده ها یا اطلاعات لازم جمع آوری شود. برای جمع آوری اطلاعات از روش مصاحبه و مشاهده عملکرد دانش آموز و بررسی مطالعات علمی استفاده شد. از طریق مصاحبه اطلاعات لازم در مورد نوع رفتار دانش آموز و مسئله ی مورد پژوهش بدست آورده شد.

³ Judith Lesk, Brian Lesk

مصاحبه با مادر

طبق گفته های مادر عاطفه، آنها در دو سال اخیر به علت مسائل مالی و شغل جدید پدر عاطفه، آنها از زاهدان به شهرستان آران و بیدگل، محل سکونت خود را جابه جا کردند. متاسفانه والدین عاطفه، سواد بالایی ندارند و سواد آنها، تنها به خواندن و نوشتن محدود می شود. تنها خواهر دوسال بزرگتر از عاطفه، در مدرسه تحصیل می کند و می تواند در برخی از موارد در دروس مختلف به او کمک کند. متاسفانه به دلیل گویش ها و لهجه های متفاوت این دو شهر، آنها در برقراری ارتباط نیز، با مشکلاتی رو به رو هستند. وی ذکر کرد که عاطفه مشکل خاصی ندارد و دارو یا موارد خاصی برای مراقبت ندارد. طبق صحبت های او، عاطفه علاقه ی زیادی به درس ندارد و اعتماد به نفس پایینی دارد.

مصاحبه با معلم

با توجه به مشاهدات و تحقیقات انجام شده در رابطه با مشکل دانش آموز، متوجه شدم که او با توجه به اینکه در دوسال گذشته کلاس های خود را بصورت مجازی گذرانده و حساسیت او نسبت به آموزش مجازی کمتر بوده است. وی با توجه به اینکه دیکته های گفته شده در کلاس از متن کتاب است، دیکته ی خود را با اشکال های زیاد و جا انداختن کلمات و به کندی می نویسد. او کلمات را اشتباه می نویسد و بعضی از کلمات جملات را نمی نویسد. برای نوشتن املا باید چندبار کلمات و جملات را تکرار کنم. او همچنین به سایر دروس، بی توجه است و دقت کمی دارد. عاطفه انگیزه ی زیادی به یادگیری در کلاس از خود نشان نمی دهد.

بررسی عملکرد دانش آموز

به صورت حضوری از عاطفه خواستیم تا از یک متن دیکته بنویسد. این درس قبلا توسط آموزگار، به آنها گفته شده و حالا مجددا به او دیکته می گویم. در پایان، برگه ی او را گرفتم تا به صورت دقیق بررسی کنم. با توجه به اینکه این درس قبلا تدریس شده بود و به گفته ی آموزگار، تقریبا مرور و تکرار زیادی نیز صورت گرفته بود، بررسی ها نشان داد که با توجه به مولفه های موجود در جدول ارائه شده از کتاب درمان اختلالات دیکته نویسی دکتر تبریزی (۱۳۹۷)، دانش آموز در یک متن کوتاه، در مولفه ها مشکل دارد که هر یک از آنها فراوانی های متعددی دارند.

جدول شماره ۱: مشکلات و فراوانی های به دست آمده از دیکته ی دانش آموز

ردیف	نوع مشکل دیکته نویسی	فراوانی
۱	حافظه دیداری	۳
۲	حساسیت شنیداری	۳
۳	آموزشی	۴
۴	دقت	۴
۵	حافظه توالی دیداری	۱
۶	تمیز دیداری	۲

تأملی در مبانی نظری و پژوهشی موضوع

از سال ۱۹۵۰ روانشناسان، پزشکان و متخصصان آموزش به گروه خاصی از دانش آموزان و آموزش آنان علاقمند شدند. این گروه از دانش آموزان از نظر جسمی و مغزی دچار هیچ گونه عارضه ی مشخصی نیستند ولی در یادگیری اشکالاتی دارند. متخصصان آموزشی با بسیاری از دانش آموزان مواجه می شوند که دچار اشکال در یادگیری هستند ولی پزشکان هیچ گونه مدرک یا دلیلی از ناهنجاری های عصبی یا ضایعات مغزی در آنها نیافته اند.

در حالی که دانش آموزان دیگری هستند که دچار ضایعات مشخص مغزی هستند اما در امر یادگیری، با مشکل خاصی مواجه نیستند لذا به مشکل این دسته از دانش آموزان عنوان نارسایی ویژه در یادگیری اطلاق می کنند که دارای بهره ی هوشی طبیعی هستند ولی در یادگیری برخی از مهارت ها مانند: تکلم، خواندن، هجی کردن، نوشتن و ... دچار اشکال هستند (کرد، ۱۳۹۷).

ویژگی های کودکان دارای اختلال خواندن: اگرچه نمی توان ویژگی های صد در صد مشابهی را در اینگونه کودکان مشاهده کرد، اما می توان گفت اغلب آنها ویژگی های زیر را دارند:

عوامل ژنتیکی: عوامل مادرزادی و اکتسابی نیز، از عوامل موثر در بروز اختلال یادگیری است که به اشکال مختلف سازمانی، کار کردی و فیزیولوژیکی بروز می کند (برادلی و بریان^۴، ۱۹۸۳)، گاهی بروز غلط املایی دانش آموز به علل ژنی آنها بر می گردد. عوامل مغز و اعصاب: ناتوانی های یادگیری املا از لحاظ مغز و اعصاب مبتنی بر

⁴ Bradley and Brian

مشکلات پردازش هستند. این مشکلات می تواند بر یادگیری مهارت اصلی نوشتن تاثیر داشته باشد. عوامل رفتاری: اختلالات رفتاری کودکان و دانش آموزان یکی از علل یادگیری درس املا است. بعضی از رفتارهای دانش آموزان از جمله بیش فعالی، خشونت، پر تحرکی و غیره باعث می شود که نتوانند به درس توجه کافی داشته باشند. عوامل روانی: دانش آموزانی که اضطراب و ترس در آنها وجود دارد به سختی میتوان مطلب یا موضوعی را به آنها یاد داد. دانش آموزانی که از نظر روانی در وضع نامناسبی قرار دارند در هنگام نوشتن هم با اشکالات و دشواری هایی روبرو می شوند (ناصرپور، درانی و صالحی، ۱۳۹۸). عوامل محیطی: امکانات محیط آموزشی، اعم از نیروی انسانی و تجهیزات، وضع اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی خانواده، نگرش والدین و مربیان نسبت به تحصیل و آموزشگاه و هزاران عامل محیطی دیگر می تواند در کیفیت و کمیت یادگیری شاگردان موثر باشد (آلیانی، ۱۳۹۴). عوامل زبان شناختی: بین صورت نوشتاری و واج زبان از جمله زبان فارسی، تناظر یک به یک وجود ندارد و این امر برای زبان آموزان مشکلات عمده ای را چه در خواندن و چه در املا پدید می آورد (صفاپور، ۱۳۷۹). عوامل رسم الخطی: گاه ویژگی ها و اشکالات موجود در نظام نوشتاری زبان فارسی نقش عمده ای در افت تحصیلی دانش آموزان در درس املا دارد (چابکی، ۱۳۹۲). عوامل گفتاری زبان: دانش آموزان در هنگام نوشتن علاوه بر حافظه از دانش بیانی خود نیز استفاده می کند (شجاعی، ۱۳۹۴). عوامل گویش محلی: کسانی که در املا ضعف دارند اغلب واژه هایی را اشتباه تلفظ می نویسند که نمی توانند درست آنها را تلفظ کنند (دیتریچ و برادی^۵، ۲۰۰۱، به نقل از عزیززاده و کریمی، ۱۳۹۲). عوامل آموزشی: در امر ضعف املا گاهی ممکن است غلط املائی دانش آموزان به آموزش و نحوه تدریس معلمان برگردد (ناصرپور، درانی، صالحی، ۱۳۹۸). عوامل ارزیابی املا: ارزیابی عبارت است از مجموعه نظام مندی از اقدامات برای جمع آوری، تلخیص، تحلیل، تعبیر و تفسیر اطلاعات به منظور تصمیم گیری (لانا^۶، ۱۹۹۳). عوامل افتراقی: این کودکان در زمینه متصل کردن شکل های هندسی، یافتن حرکت یک حس، تشخیص خط عمودی از خط افقی، رونویسی از شکل ها، حروف و استفاده از نقشه ها مشکلاتی دارند (کرک و چالفانت^۷، به نقل از سواری، ۱۳۸۷).

عوامل انگیزشی: باورها و تصورات دانش آموزان نسبت به اهمیت و جایگاه یادگیری، شناخت و آگاهی از توانمندی و مهارت های خود در انجام تکالیف و فعالیت های مربوط به تحصیل و مدرسه و نوشتن و واکنش های عاطفی نسبت به اینگونه فعالیت ها می تواند به علاقه مندی دانش آموزان به یادگیری و تحصیل کمک کند (ناصرپور،

⁵ Dietrich and Brady

⁶ Lana

⁷ Crack and Chalfant

درانی، صالحی، ۱۳۹۸). کارکردهای اجرایی: مولفه های کارکرد اجرایی به طور کلی شامل برنامه ریزی، مهارت های سازماندهی، توجه انتخابی، کنترل بازداری و دریافت و نگهداری اطلاعات شناختی به طور مطلوب است (نوده ئی، صرامی و کرامت، ۱۳۹۵). ویژگی های فردی معلم: "ناتوانی آموزشی" و "ناتوانی تدریس" از جمله عوامل بیرونی اثر گذار بر مشکلات یادگیری کودک است (ناصرپور، درانی، صالحی، ۱۳۹۸). ویژگی های فردی دانش آموز: عواملی مانند: فقدان اعتماد به نفس کافی، ضعف در خواندن متن، ضعف پایه تحصیلی و یا استراحت ناکافی تاثیر گذار است. کارشناسی عنوان می کند از آنجایی که مهارت خواندن مقدمه نوشتن است، اگر دانش آموز در خواندن ضعیف باشد، در نوشتن هم باعث اشکال است (اهری^۸، ۲۰۰۰، به نقل از علیزاده و کریمی، ۱۳۹۲). عوامل ناتوانی حرکتی: نوشتن مستلزم کنترل حالت های بدن، سر، بازوها، دست و انگشت است. پس هر نوع ناتوانی حرکتی که در ایجاد فعالیت های حرکتی لازم برای ترسیم، کپی کردن و یا نوشتن حروف و کلمات، مشکل ایجاد می کند، مانع تحول یکنواخت و روان الگوهای حرکتی لازم برای نوشتن اتوماتیک وار و پی در پی خواهد داشت (شهینی بیلاق و همکاران، ۱۳۸۲). عوامل مشکلات جسمانی: ابتلا به بیماری های جسمی، نقص در رشد و تکامل بدن و از همه مهم تر مغز تاثیر مهمی بر پیشرفت یا افت تحصیلی دارد (ناصرپور، درانی، صالحی، ۱۳۹۸).

دسته بندی های متعددی درباره غلط های املائی صورت گرفته است. از یک منظر، انواع خطاهای دیکته عبارتند از واژه های هم آوا و غیرهم آوا (لارن و کانی^۹، ۲۰۰۵)، مشکلات واج شناسی، درست نویسی (لارن و کانی^{۱۰}، ۲۰۰۴)، حذف، اضافه، جابجایی (آغاز واژه، وسط واژه و پایان واژه) جانشینی آوایی، جانشینی غیر آوایی، همسانی آوایی، واژه های ناتمام، واژه های غیرقابل بازشناسی (نای، هال، جنکینز، استنبرن و منت^{۱۱}، ۱۹۷۵) و وارونه نویسی و قرینه نویسی، رمزگشایی و توانایی نوشتاری یا حرکتی (زنگوییل و بلکمور^{۱۲}، ۱۹۷۲ نقل از عبداللهی، کیان ارثی و رحیمیان بوگر، ۱۳۹۳).

⁸ Ahri

⁹ Lauren and Connie

¹⁰ Lauren and Connie

¹¹ Nye, Hall, Jenkins, Stanburn and Ment

¹² Zangville and Blackmore

مطالعات تجربی

بر اساس تحقیقی که گریوز^{۱۳} (۱۹۷۶) انجام داد، بسیاری از متون املایی حاوی بخش بزرگی از تمرین‌هایی هستند که در مطالعه کوهن^{۱۴} ارزش قابل بحث دارند. علاوه بر این، تحقیقات کروئل و هیومز^{۱۵} (۱۹۸۰) نشان داد که کتاب‌های املا معمولاً حداقل تمرین آموزشی را ارائه می‌کنند و به ندرت دانش‌آموزان را ملزم می‌کنند که کلمات املا را در پاسخ به نیازهای خود بنویسند. گراهام^{۱۶} (۱۹۸۳) در مقاله‌ای با عنوان "آموزش موثر املا" معتقد است که، در این موارد، دانش‌آموزان با مهارت‌های املایی نیز با مشکل مواجه می‌شوند، زیرا آموزش کلاسی معاصر معمولاً طیف وسیعی از توانایی‌های املایی و ظاهر پیشرفت را در نظر نمی‌گیرد.

آرنوتسه و همکاران^{۱۷} (۲۰۰۱) در پژوهشی تحت عنوان "توسعه رمزگشایی، درک مطلب، واژگان و املا در سال‌های دبستان" نتیجه‌گیری کرده است که افرادی که در ابتدا عملکرد پایینی در درک مطلب، واژگان و املا داشتند، با تمرین، پیشرفت بیشتری نشان می‌دهند، به‌ویژه در دوره‌هایی که بیشترین مقدار آموزش داده می‌شود.

اشنایدر و نسلونده^{۱۸} (۱۹۹۳) در پژوهش "نتایج مطالعه طولی مونیخ بر پیدایش شایستگی‌های فردی (LOGIC)" معتقد است که به طور کلی، برای جلوگیری از عملکرد پایین در ابتدا، تلاش برای شناسایی کودکان در معرض خطر با استفاده از تست غربالگری مهدکودک نتایج دلگرم‌کننده‌ای را در سال‌های پیش روی آنان، ارائه خواهد کرد.

با ذکر این تفاسیر، با اجرای برخی از راهکارها و تمرین‌های مختلف، این اختلال در دانش‌آموزان تا حد بسیار زیادی، قابل بررسی و حل است.

تجزیه و تحلیل و تفسیر داده‌های اولیه

با استفاده از روش استخوان ماهی، بررسی اطلاعات و شواهد نوع ۱، ارزیابی‌های به دست آمده از عملکرد دانش‌آموز، کادر اداری، سیستم آموزشی و والدین، از نظر کیفی به نمودار زیر دست یافتیم.

در نمودار شماره ۱، نشان دهنده‌ی شمای کلی نمودار استخوان ماهی مربوط به "مشکل دیکته‌ی دانش‌آموز" ترسیم شده است. در این نمودار مسئله‌ی اصلی یعنی "مشکل دیکته‌ی دانش‌آموز" داخل مستطیل و در قسمت سر

¹³ Graves

¹⁴ Cohn

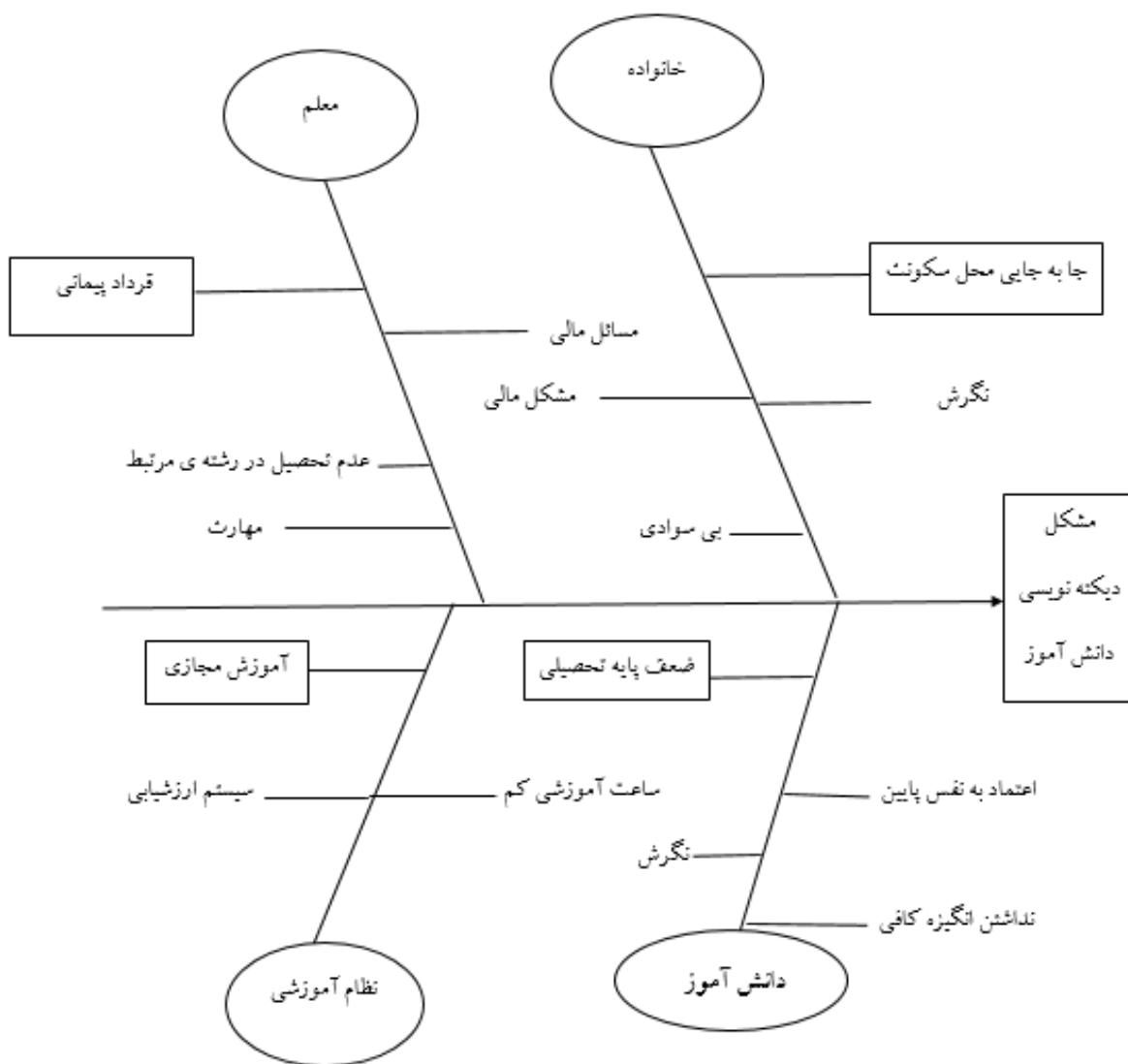
¹⁵ Cronnell and Humes

¹⁶ Steve Graham

¹⁷ Cor Aarnoutse, Jan van Leeuwe, Marinus Voeten & Han Oud

¹⁸ Wolfgang Schneider & Jan Carol Näslund

ماهی قرار گرفته است، فاکتورهای اصلی یعنی "نظام آموزشی، خانواده، دانش آموز و معلم" که احتمال تاثیرگذاری بیشتری روی مشکل دارند، استخوان های اصلی ماهی را تشکیل داده اند، همچنین هر فاکتور اصلی، خود دارای دلایل فرعی می باشد. با توجه به یافته های به دست آمده، در این شرایط، پیشرفت تحصیلی دانش آموز تحت تاثیر قرار گرفته است. در این پژوهش قصد داریم که با ارائه راهکارهایی، ضعف دیکته نویسی دانش آموز را برطرف کنیم.

نمودار شماره (۱): نمودار استخوان ماهی "مشکل دیکته نویسی دانش آموز"

بررسی راه حل های موجود و انتخاب راه حل موقتی

برای حل مشکل دیکته نویسی و کمک به دانش آموز مورد نظر با بررسی اشکالات او در امر نوشتن و با استفاده از مقالات و منابع علمی راهنمایی های اساتید و همکاران و بهره گیری از راهکار های دکتر تبریزی از جمله راه حل هایی که میتوان انجام داد به شرح زیر می باشد:

پس از بررسی و تجزیه و تحلیل اطلاعات گردآوری شده بر اساس مقالات مختلف، مصاحبه با والدین، معلم و ارتباط با خود دانش آموز و بررسی دیکته های مختلفی که او نوشته است، مشخص شد که مشکل اصلی دانش آموز در دو بخش آموزش و دقت و سپس در بخش حافظه دیداری و حساسیت شنیداری است.

برای رفع این مشکلات، راهکارهایی را به عنوان راهکارهای موقت ارائه می کنیم و سپس دلایل و مستندات برای رفع یا پذیرش آن ارائه خواهیم کردیم.

آموزش از طریق بازی، فرایند یاددهی و یادگیری را سریع و آسان می کند. پس بهتر است که ما هم از این شیوه ی موثر استفاده کنیم. چند نمونه از بازی هایی را که در برطرف کردن ضعف املایی دانش آموزان کمک می کنند را اجرا می کنیم.

تقویت حافظه ی دیداری:

در راهکار اول در کلاس یا حیاط مدرسه، جدول حروف الفبا را به شکل های دلخواه نقاشی می کنیم.

مثلا به شکل دایره یا مارپیچ و یا به شکل جدول معمولی. بعد دانش آموز را تشویق می کنیم تا حرفی را که روی تخته کلاس یا روی دایره ی رسم شده که در حیاط می بیند، مثلا حرف (م) را پیدا کند و روی آن بایستد.

این کار برای تقویت حافظه ی دیداری بسیار موثر است.

تقویت حساسیت شنیداری:

در قسمت دوم، می توانیم اسم حرفی یا حروفی از الفبا را تلفظ کنیم. دانش آموز علاوه بر پیدا کردن آن حرف در جدول، روی آن می ایستد و بدین ترتیب باعث تقویت حساسیت شنوایی دانش آموز می شویم.

تقویت حافظه ی شنوایی و توالی شنوایی:

ما برای تقویت حافظه ی شنوایی و توالی شنوایی برای دانش آموزان چند حرف از حروف الفبا را پشت سرهم خواندیم. سپس باید دانش آموز به ترتیبی که شنیده است، روی آن حروف حرکت کند.
حافظه ی بصری:

علاوه بر آن برای شناخت حروف از طریق حافظه ی بصری، به یکی از دانش آموزان می گوییم که آرام آرام روی حروف راه برود. و دانش آموزان دیگر، اسم آن حروف را تکرار کنند.
در راهکار بعدی، کلمات مشکل درس برای دانش آموزان دیکته می شود. مثلا کلمه ی "محبت" را دانش آموز روی حروف سازنده ی آن به ترتیب حرکت می کند و سایر دانش آموزان صحت آن را تایید می کنند.

اجرای راه حل و نظارت بر آن:

به دلیل شرایط عاطفه، نقل مکان به شهری دیگر، سواد نداشتن والدین او، برای کمک به او، با وجود ساعات کم کلاس حضوری به علت همه گیری ویروس کرونا، تمرینات و راهکارها را در برخی از ساعات کلاس با هماهنگی و نظارت معلم، انجام می شد.

در شواهد یک و آزمون گرفته شده از دانش آموز و بررسی آن طبق جدول کتاب دکتر تبریزی، به این نتیجه رسیدیم که او در زمینه های حافظه دیداری، دقت، حافظه توالی دیداری، حساسیت شنیداری ضعیف است؛ بنابراین راهکارهایی که عنوان شد، برای تقویت این مهارت چهارگانه بوده است که نحوه ی اجرای آن را شرح خواهیم داد:
تشخیص حروف مشخص شده در کلمات: عاطفه در برخی از لغات، یک حروف را جا می انداخت و در دیکته نمی نوشت. با توجه به راهکار ارائه داده شده در کتاب مرجع، تعدادی لغات را به ترتیب نوشتیم. سپس حروف مشخص شده در جلوی هر کلمه نوشته شد و عاطفه باید حروف را در کلمه مشخص می کرد و با رنگ متفاوت آن را می نوشت. این راهکار برای تقویت دقت دیداری انجام شد.

تکرار کلمات: این راهکار به منظور تقویت حافظه ی شنیداری دانش آموز به اجرا درآمد؛ به این صورت که ابتدا چند کلمه را تکرار کردیم و از دانش آموز خواستیم تا آنها را به ترتیب تکرار کند. به ترتیب تعداد کلمات را مرحله

به مرحله زیاد کردیم. پس از آن، از او خواستیم تا ترتیب کلمات را به صورت معکوس بیان کند. یعنی اول کلمه پنجم را بگوید و به ترتیب تا کلمه اول را تکرار کند.

خط کشیدن دور حروف: در اجرای این راهکار، صفحه‌هایی از کتاب فارسی ششم را انتخاب کردیم و از عاطفه خواستیم تا کلماتی که برای مثال، دارای حروف "م" و چند حروف دیگر هستند، خط بکشند. این فعالیت به منظور تقویت دقت دیداری انجام شد.

املاي حافظه‌اي: تعدادی کاغذ را به صورت کارت برش دادیم و تعدادی از کلمات را روی آنها نوشتیم. چهار کارت را انتخاب کردیم و آنها را در مقابل دانش آموز قرار دادیم و از عاطفه خواستیم تا ابتدا آنها را بخواند و سپس در ذهن خود ثبت کند. در مرحله ی بعد یکی از کارت‌ها را برداشتیم و از عاطفه خواستیم تا املاي کلمات پنهان شده را روی تخته بنویسد. در مراحل بعد تعداد کارت‌ها افزایش یافت. این راهکار به منظور تقویت حافظه ی دیداری به اجرا در آمد.

شکل کشیدن به روش ترتیب اعداد: به منظور تقویت حافظه توالی دیداری، این راهکار اجرا شد. ابتدا تصویر یک پسر در حال طناب زدن را چاپ کردیم. سپس بعضی از قسمت‌های تصویر را حذف کردیم. نقاطی را مشخص کردیم و اعداد را به ترتیب نوشتیم. عاطفه باید از عدد یک شروع کند و به ترتیب آنها را تا عدد آخر بهم متصل کند و در پایان شکل را کامل کند.

پیدا کردن کلمات یکسان: یک جدول با دو ستون را رسم کردیم. در ردیف اول، کلماتی را نوشتیم. در ستون رو به روی آن تعداد زیادی از کلمات را نوشتیم. عاطفه ابتدا هر ردیف ستون سمت راست را می‌خواند، و سپس در ردیف رو به روی آن در سمت چپ، همان کلمه را پیدا می‌کرد و دور آن خط می‌کشید. این راهکار به منظور تقویت دقت دیداری و تقویت حافظه ی دیداری به اجرا در آمد.

تغییر حروف وسط: این راهکار به منظور تقویت حافظه ی توالی دیداری و تقویت دقت دیداری به اجرا در آمد. دو ستون طراحی کردیم. در ستون اول تعدادی از کلمات سه حرفی را نوشتیم. دانش آموز باید در ستون رو به روی آن، کلماتی را می‌نوشت که با همان حروف ستون اول نوشته می‌شد اما حرف وسط آن را عوض می‌کرد و یک کلمه ی با معنی می‌ساخت. برای مثال دانش آموز، برای کلمه ی "مزد"، کلمه ی "مرد" را جایگزین می‌کرد و می‌نوشت.

نظارت:

همه ی مراحل با نظارت معلم و من و همکارم انجام می شد. عاطفه، در طی جلسات متعدد در هفته های متوالی، نسبت به پیشرفت خود برای ادامه همکاری با ما ترغیب می شد و ما نیز شاهد بهبود وضعیت دانش آموز در طی جلسات بودیم.

گردآوری اطلاعات پس از اجرای راه حل (شواهد ۲):

به منظور ارزیابی از فرایند اجرا و پیشرفت دیکته نویسی دانش آموز و تغییرات ایجاد شده، بعد از اجرای راهکارها اطلاعاتی از مشاهدات عملکرد دانش آموز، مصاحبه با مادر و معلم دانش آموز جمع آوری شده است که در این بخش به آنها پرداخته شد.

مشاهده ی عملکرد دانش آموز در حین و پس از فرایند اجرا:

پس از برگزاری های جلسات متوالی برای دانش آموز، مشاهده ی عملکرد او در جلسات املا نویسی حاکی از پیشرفت او در زمینه ی دیکته نویسی بود. فراوانی اشتباهات او در زمینه ی حافظه ی دیداری، حساسیت شنیداری، آموزشی و دقت به حداقل رسید. عاطفه در ابتدا در زمینه ی حافظه ی دیداری مشکل داشت و نمی توانست کلمات را درست ببیند، اما طی جلسات، تا حدودی در این زمینه پیشرفت کرد و مشکلات او از ۳ مورد به ۱ مورد رسید.

عاطفه در حساسیت شنیداری، حذف برخی از حروف نیز مشکل داشت؛ اما پس از اجرای راهکارهایی در این زمینه، این مشکلات نیز کمتر مشاهده می شد. عاطفه در اجرای راهکار تشخیص شناسه ها در پایان فعل، که از او خواسته بودیم جایگاه آنها را برای ما مشخص کند و برای ما بیان کند؛ تقریباً بیشتر موارد خواسته شده را به درستی پاسخ داد. عاطفه در تمرینی که برای حافظه ی دیداری و شنیداری از کتاب دکتر تبریزی، اجرا کردیم، توانست کلمات ذکر شده را به درستی بنویسد. با اجرای تمرین، عاطفه به درستی نویسی فعل ها حساس شده بود، به گونه ای که او در ابتدا کردند را کردن و می روند را می رون می نوشت؛ اما با اجرای این راهکارها سعی در اصلاح نوشتن خود داشت. علاوه بر آن، مشکلاتی مانند جا گذاشتن کلمه و تکرار برخی از کلمات را داشت؛ که این مشکلات عمدتاً مرتبط با حافظه و دقت دیداری می شد. اما با راهکارهای اجرا شده در این دو حوزه، این مشکلات به مراتب کاهش یافت. در بازی رنگ آمیزی شکل های مشابه در میان شکل های متفاوت که به همین منظور اجرا شده بود؛ به خوبی عمل کرد و در پایان به درستی تشخیص می داد. راهکار دیگری که اجرا شده، پیدا کردن حروف مشخص شده در کلمات بود. عاطفه با افزایش مراحل به مراتب پیشرفت کرد. حافظه ی شنیداری عاطفه هم با انجام تمرینات تقویت

شده بود، با انجام فعالیت تکرار حروف و کلمات، عاطفه در ابتدا می توانست به ترتیب کلمات را بیان کند؛ اما هنگامی که از او خواستیم ترتیب کلمات را از آخر به اول بیان کند، تکرار کلمات ابتدایی برای او مشکل بود. اما با تمرینات زیاد این امر برای او آسان شد و حافظه و ظرفیت شنیداری او تقویت شد و توانست به خوبی مراحل بعدی که تعداد کلمات افزایش یافته بود را به خوبی انجام دهد و میزان سطح پیشرفت او قابل مشاهده بود.

در نهایت، با اجرای اقدامات ذکر شده، طبق جدول دیکته نویسی ابتدایی، بررسی مجدد در جدول پس از دیکته نویسی پایانی انجام شد.

جدول شماره ۲: مشکلات و فراوانی های بدست آمده از دیکته پایانی دانش آموز

ردیف	نوع مشکل دیکته نویسی	فراوانی
۱	حافظه دیداری	۱
۲	حساسیت شنیداری	۱
۳	حافظه توالی دیداری	۰
۴	دقت	۲

مصاحبه با مادر دانش آموز:

من سواد و تحصیلات بالایی ندارم و نمی توانستم به عاطفه کمک کنم و به همین علت همیشه نگران او بودم. با وجود قرار گرفتن در فرایند اقدامات و جدی گرفتن این مشکل، متوجه شدم که او برای بهبود این مشکل تمرینات بخصوصی لازم دارد و انجام می دهد و همکاری من در بهبود عملکرد عاطفه ضروری است. زیرا فهمیدم که او چقدر تغییر کرده و پیگیر تمرینات خود است. او از ما درخواست کرد که در زمینه ی درس هایش به او کمک کنیم و از ما تشکر کرد.

مصاحبه با معلم دانش آموز:

معلم عاطفه نیز با توجه بیشتر عاطفه در کلاس های مجازی و حضوری، اعتماد به نفس او را افزایش داد و معتقد بود که تمرینات انجام شده، توانسته است راهگشا باشد؛ چرا که در هنگام تدریس جدید درس فارسی، عاطفه به خوبی به کلمات دقت می کرد و با آزمون ماهانه گرفته شده از او نیز، بهتر کلمات را نوشته است. همچنین معلم حساسیت خود را نسبت به این امر افزایش داده بود و با ما همکاری لازم را می کرد.

ارزشیابی تاثیر اقدام و تعیین اعتبار:

پس از اینکه اطلاعات لازم درباره چگونگی اجرای راهکارها و نتایج حاصل از آن جمع آوری شد؛ با توجه به جوانب کار از نظر و دیدگاه شخصی خود و پذیرش اظهارات بیان شده از طرف معلم و مادر، در این قسمت در پی یافتن تاثیر اقدامات صورت گرفته در رابطه با سوالات جزئی پژوهش خواهیم بود.

(۱) چگونه توانستیم کند نویسی و جا انداختن کلمه را در دانش آموز پایه ششم ابتدایی بهبود ببخشیم؟

در بررسی های صورت گرفته به این نتیجه رسیدیم که تقویت حافظه توالی دیداری به کاهش مشکل دانش آموز کمک خواهد کرد. بازی های شکل کشیدن به روش ترتیب اعداد و بازی تغییر حروف وسط، راهکارهای اجرا شده برای این قسمت بودند. تعداد فراوانی های به دست آمده طبق جدول (۱) و (۲) از ۱ به ۰ کاهش پیدا کرد و نتایج این امر در پیشرفت او و در دیکته نهایی مشاهده شد.

(۲) چگونه حافظه شنیداری دانش آموز پایه ششم ابتدایی را بهبود بخشیدم؟

با اجرای بازی تکرار کلمات توانستیم حساسیت شنیداری دانش آموز را بیشتر کنیم، او نیز توانست بر شنیدن و نحوه ی ادا کردن کلمات تسلط بیشتری پیدا کند. به دنبال آن توانستیم با توجه به جدول (۱) و (۲)، تعداد این مشکل را از ۳ فراوانی به ۱ فراوانی کاهش دهیم و ارزیابی های صورت گرفته نیز این ادعا را به اثبات می رساند.

(۳) چگونه توانستیم مشکل درست ندیدن و اشتباه نوشتن کلمه را در دانش آموز پایه ششم ابتدایی بهبود ببخشیم؟

همانگونه که در مراحل قبل نیز ذکر شد، مشکل درست ندیدن کلمات و به طبع آن اشتباه نوشتن همان کلمات، با توجه به جدول کتاب درمان اختلالات دیکته نویسی دکتر تبریزی، با ضعف در حافظه دیداری و دقت دیداری مرتبط می باشد. بنابراین با انجام راهکارها در تقویت حافظه و دقت دیداری (تشخیص حروف مشخص شده در کلمات - خط کشیدن دور حروف - املای حافظه ای - پیدا کردن کلمات یکسان)، توانستیم این مشکل را تا حدودی برطرف کنیم. همانگونه که در جدول شماره ی (۱) و (۲) نیز مشخص است؛ مشکل تقویت حافظه و دقت به ترتیب از ۳ و ۴ فراوانی در آزمون دیکته به ۱ و ۲ فراوانی در آزمون نهایی دیکته کاهش یافته است.

نتایج حاصل از اجرای راهکارها را به همکاران خود ارائه دادیم و آنها نیز اظهار داشتند که ارائه ی راهکارها توانسته است عاطفه را در زمینه نوشتن یاری دهد و باعث موفقیت وی شود. آنها همچنین می توانند تعدادی از راهکارها را برای موارد مشابه در کلاس های خود اجرا کنند. همانگونه که نتایج نشان می دهد راهکارهای بکار گرفته شده

برای حل مشکلات دیکته این دانش آموز کاملاً علمی، مفید و موثر بوده و باعث کاهش مشکلات او شده است. اکنون با توجه به پیشرفت عاطفه نسبت به قبل، شاید در ادامه نیز بتوان از گروه همسالان هم برای رفع بیشتر این مشکل کمک گرفت تا اثر بخشی آموزش ها نیز دوچندان شود.

در نهایت میتوان به این جمع بندی رسید که راهکارهای اجرا شده تاثیر گذار بود و توانسته است کارایی خود را در زمینه های چهارگانه ی جدول شماره (۲) نشان دهد. همچنین راهکارهای اجرا شده، خارج از امکانات نبوده و قابل اجرا بوده است.

نتیجه گیری و پیشنهادات:

در پایان می توان چنین نتیجه گرفت، که: تنوع روش های تدریس و نوع فعالیت های متناسب با هدف هر درس، در ایجاد علاقه مندی دانش آموزان به انجام فعالیت های نوشتن تأثیر بسزایی دارد.

توجه به تفاوت های فردی و استفاده از تمامی امکانات موجود، در حل مشکلات دانش آموزان مؤثر می باشد، ما نیز پس از اجرای طرح، به این نتیجه دست یافتیم که برای ارائه ی تکالیف و فعالیت های عملکردی به دانش آموزان، علاوه بر توجه به تفاوت های فردی، در نظر گرفتن نیازها و علایق آنان نیز، تأثیر زیادی در علاقه مند نمودن فراگیران به درس املا نویسی دارد. هم چنین به این نتیجه دست یافتیم که تقویت حافظه دیداری و شنیداری و پرورش دقت و توجه دانش آموزان، در قالب بازی های هدفدار، تأثیر بسزایی در افزایش یادگیری در آنها دارد.

این مسئله بر عهده مربیان است تا آنها را برای بهبود این مشکل یاری دهند؛ چرا که عدم توجه به این مشکل، پیامد های تحصیلی و روانشناختی منفی را به دنبال خواهد داشت. همچنین مهارت نوشتن یک عنصر اصلی موفقیت برای دانش آموزان محسوب می شود.

یادگیری این مهارت با پیشرفت در جامعه رابطه مستقیمی دارد. به همین دلیل است دانش آموزانی که در زمینه نوشتن ضعیف هستند، گروهی بسیار آسیب پذیر در تحصیل و در ارتباطات اجتماعی هستند.

بنابراین تصمیم گرفتیم تا عاطفه را در این زمینه یاری دهیم و با تقویت مهارت نوشتن، کمک شایانی به او کرده باشیم. در این خصوص مشکلاتی که تاثیر چشمگیری در مهارت نوشتن وی داشت را شناسایی کردیم و راهکارهایی را در ارتباط با آن به اجرا درآوردیم که به شرح آن می پردازیم.

مشکلات عمده دانش آموز از دیکته نوشته شده، قسمت حافظه دیداری، حساسیت شنیداری، حافظه توالی دیداری و دقت دانش آموز بود. که من و همکارم راهکارهایی در این موارد به کاهش فراوانی های این مشکلات دانش آموز پرداختیم.

با انجام بازی های شکل کشیدن به روش ترکیب اعداد و بازی تغییر حروف وسط، تقویت حافظه توالی دیداری و همچنین جا انداختن کلمه ها که ناشی از دقت او می باشد، پرداختیم.

با اجرای بازی تکرار کلمات توانستیم حساسیت شنیداری دانش آموز را بیشتر کنیم. او نیز توانست در شنیدن و نحوه ادا کردن کلمات تسلط بیشتری پیدا کند.

با انجام راهکارهایی همچون تشخیص حروف مشخص شده در کلمات، خط کشیدن دور حروف، املا حافظه ای، پیدا کردن کلمات یکسان، توانستیم در تقویت حافظه و دقت دیداری دانش آموز گام برداریم. و تا حدودی این مشکل را برطرف کنیم.

پس از انجام راهکارها تحلیل های صورت گرفته از راهکارهای کشیده شده که اثربخشی آنها را به اثبات می رساند و نشان داد که راهکارها باعث بهبود و تقویت مهارت دیکته نویسی دانش آموز شده است. از جمله عواملی که ما را در اجرای این برنامه کمک نمود، می توانیم به حضوری بودن فرایند اجرا، همکاری والدین و معلم دانش آموز و فراهم بودن امکانات اولیه برای اجرای راهکارها اشاره نمود. همچنین در طول اجرا ما با بی انگیزگی دانش آموز مواجه شدیم که می توانیم آن را جزء محدودیت های اجرایی پژوهش محسوب کنیم. ما نیز تلاش کردیم در برخی از مواقع از انگیزه های بیرونی نیز کمک بگیریم.

در راستای کمک به دانش آموزان در زمینه دیکته نویسی و بهبود یادگیری آنها پیشنهادات زیر به همکار و والدین ارائه می گردد:

_ اجرای روند خود نظارتی برای دانش آموزان با مشکلات یادگیری و مشکلات دیکته نویسی.

_ تحلیل کردن دانش آموزان دارای مشکل در فرایند آموزش و تدریس کلاسی.

_ تقویت خودپنداری مثبت در دانش آموزان با برگزاری کلاس های آموزشی ضمن خدمت میتوان به شناسایی دانش آموزان دارای مشکلات یادگیری و مشکلات نوشتن در مدارس عادی کمک شایانی کرد.

تشویق دیگر استعداد های دانش آموزان با مشکلات دیکته نویسی برای تقویت اعتماد به نفس آنها.

علاقه مند کردن دانش آموزان به خواندن کتاب های داستان و نوشتن خلاصه ای از آن.

استفاده از شیوه های نوین و جدید گفتن املا در کلاس اجرا کنیم. برای مثال: خود دانش آموزان به صورت گروهی به یکدیگر املا بگویند و برعکس این کار را انجام دهند.

از طریق شنیدن و حافظه میتوان دیکته دانش آموزان را تقویت کرد و به همین منظور بازی هایی در این راستا در کلاس انجام شود.

معلمان باید متن املا را کاملاً رسا بخوانند و کلمات را به صورت صحیح تلفظ کنند. و با آرامش آنها را ادا کنند.

با گفتن اهداف املانویسی به دانش آموزان آنها را برای نوشتن املا ترغیب کنیم.

معلمان باید وقت کافی برای تدریس املا در نظر بگیرند تا دانش آموزان زمان کافی برای نوشتن املا داشته باشند.

با دادن جایزه های متفاوت و محرک های بیرونی در دانش آموزان انگیزه لازم را برای یادگیری املا ایجاد کنیم.

فهرست منابع

منابع فارسی

اخوان تفتی مهناز، اسمعیلی نیلوفر، مهدیزاده هنجنی هانیه. (۱۳۹۵). اثربخشی شناختی-رفتاری گروهی بر عملکرد نوشتن دیکته دانش آموزان پایه سوم ابتدایی دارای اختلال یادگیری دیکته. *توانمند سازی کودکان استثنایی*. ۷(۱۷): ۷۳-۸۴.

الهی، حسین. مولودی، عابد(۱۳۹۴). *اختلالات یادگیری شناختی*، چاپ اول، انتشارات بیریار.

بابازاده هاسونی، زهرا. شعبانی، رحیم خدایاری شوطی سعید، (۱۳۹۶). اختلالات دیکته نویسی در مقطع ابتدایی (مطالعه موردی، اختلال دیکته نویسی معین). *آموزش پژوهی*. ۳(۱۱): ۳۰-۹.

بیانفر، فاطمه. علی محمدی، خدیجه(۱۳۹۶). ارائه تجربیات برتر در تقویت حافظه دانش آموزان دارای ضعف حافظه (دیداری-شنیداری). *نخستین همایش پژوهش در روانشناسی و علوم رفتاری ایران*.

تهران، <https://civilica.com/doc/670885>.

رحیمیان بوگر، اسحاق . عبداللهی، سمیرا . کیان ارثی، فرحناز و (۱۳۹۲). طراحی بسته ی آموزشی چند رسانه ای با تاکید بر مهارت های بنیادی یادگیری و بررسی اثربخشی آن بر کاهش اختلال دیکته. *مجله ی ناتوانی های یادگیری*. ۳(۳): ۳۸-۵۴.

سهرابی شگفتی، نادره (۱۳۹۰). روش های مختلف بازی درمانی و کاربرد آن در درمان اختلالات رفتاری و هیجانی کودکان. *روشها و مدلهای روان شناختی*. ۴(۱): ۴۱-۵۸.

صالحی، کیوان. درانی، کمال. ناصرپور، محمد (۱۳۹۸). شناسایی عوامل موثر در اختلالات املانویسی دانش آموزان ابتدایی. *مطالعات برنامه درسی*. ۱۴(۵۴): ۲۱۸-۱۸۱.

منابع لاتین

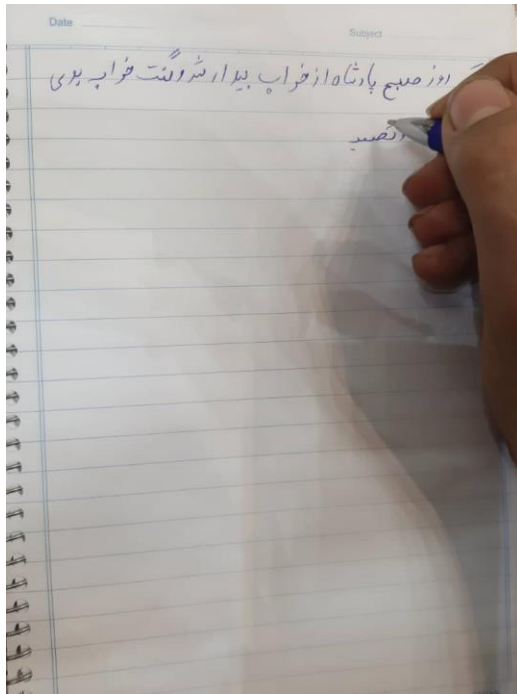
Graham, J. (2013). "Mapping the moral maps: From alternate taxonomies to competing predictions". *Personality and Social Psychology Review*, 17, 237- 241

Aarnoutse, Cor. Leeuwe, Jan van. Marinus Voeten & Han Old. Reading and Writing volume 14, pages61-89 (2001) Cite this article.

"Development of decoding, reading comprehension, vocabulary and spelling during the elementary school years".

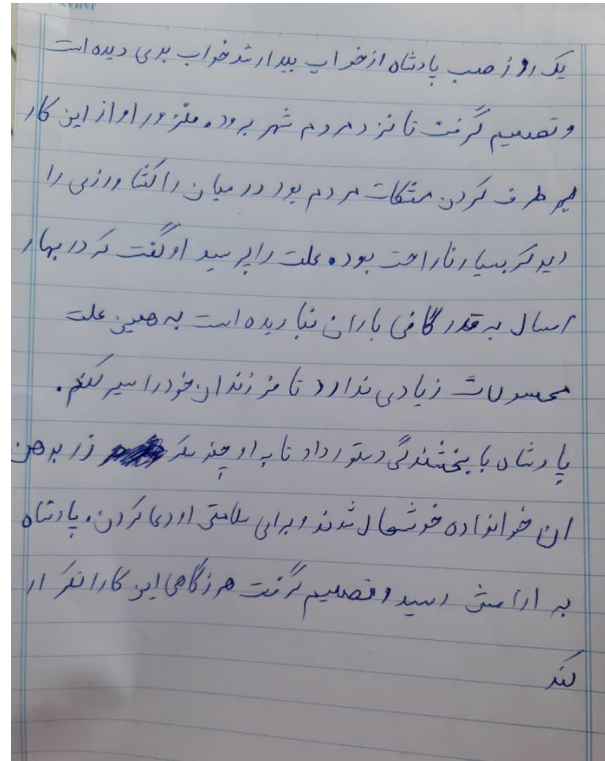
Graham, Steve. (1983). "Effective Spelling Instruction". *The Elementary School Journal*. Volume 83. Number5.

Schneider, Wolfgang. Naslund, Jan Carol. (1993). "The impact of early metalinguistic competencies and memory capacity on reading and spelling in elementary school: results of the Munich Longitudinal Study on the Genesis of Individual Competencies (LOGIC). *European Journal of Psychology of Education*.

پیوست ها:

نمونه هایی از املانویسی قبل و بعد فرایند پژوهش:

بخش دوم ۱۰۹

پاک	سرشت	سا	ده
نیکو	کار	ر	است
راست	اندیش	سر	شت
درد	آشنا	دو	ست
خوش	اخلاق	ر	فقیق
انسان	گرا	کلا	س
داستان	نویس	نا	ظم
سیاه	دانه	مهر	بان
نیک	سرشت	صند	لی
کمان	ابرو	چو	ب
خیر	خواه	تمر	بین‌ها
نیکو	خصال	حر	ف
خوش	طبع	انجا	م
انسان	شناس	ا	نجام
خوش	بو	سر	عت
سپید	دندان	حر	ف
سیاه	جامه	مهر	بان
سرخ	رو	ا	یست
مردم	دار	طا	قت

Date _____ Subject _____

یک روز صبح پادشاه از خواب بیدار شد و منت خواب ببری
 دیده است و تصمیم گرفت تا فردا مردم شهر برود و معظرو را
 از این کار عذر کردن مشکلات مردم بر او در میان راه
 نشان از بی ادبی که بسیار ناراحت بود دولت را چو یار شد او گفت
 که در بهار اسما ~~و~~ هر قدر گاشی باران نبارد یاره است نه همین
 علت می‌خواست زیادتی نزارد تا فردا فردا رسیدند پادشاه
 با ~~سینه~~ سخاوت دستور داد تا به او چند سکه از بهر هنر آن
~~و~~ خانزاده خوشحال شدند و برای سلامتی او دعا کردند
 پادشاه به او امتیاز رسید تصمیم گرفت هر از گاهی این کار را
 تکرار کند

نمونه هایی از بازی های انجام شده:

